

Cartea Mea e și a Ta!

ISSN 2734-6889
ISSN-L 2734 -6889

Dezvoltarea arhitecturii în perioada de domnie a binecredinciosului Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt (I)

GEORGE ROCA¹

1. INTRODUCERE

Ștefan cel Mare a ajuns la conducerea Moldovei la data de 14 aprilie 1457, într-o perioadă destul de tulbură, în urma înlăturării de la domnie a lui Petru Aron, cel care închinase țara cotoșitorilor turci prin acceptarea plății tributului către Poartă. Integritatea și supraviețuirea țării era amenințată atât pe plan intern, prin dezbinările și rivalitățile marii boierimi, cât și pe plan extern prin lupta impusă de puterile vecine - Polonia, Ungaria și Sublima Poarta - pentru dominație asupra Moldovei și stăpânirii zonei Mării Negre. De asemenea trebuiau stopate incursiunile popoarelor barbare, venite din est, care amenințau tot mai des stabilitatea țării.

Moldova, pentru a fi recunoscută și aliniată celelalte țări civilizate ale Europei, trebuia să dovedească că este în stare să își consolideze poziția ca stat, să își păstreze independența și să se integreze în sistemul valorilor europene. Pentru noul domn, devenea imperios, să-și concentreze atenția asupra unor obiective precum, modernizarea și învigorarea țării, crearea unei armate puternice, dezvoltarea economiei, a comerțului, îmbunătățirea relațiilor diplomatice și construirea unor alianțe durabile cu cât mai multe state. De asemenea, voievodul Ștefan cel Mare, a pus un accent deosebit pe dezvoltarea culturii, arhitecturii și artelor (încurajând în special pictura religioasă). Istoriografia a deținut un rol important, în acea vreme fiind scrise importante istorii ale Moldovei (Cronicile de la Putna și Bistrița).

Dezvoltarea arhitecturii a luat un avânt extraordinar, datorită faptului că se cerea o schimbare în arhitectura tradițională care nu mai satisfăcea cerințele epocii. Până atunci, aceasta era bazată pe folosirea lemnului ca material de construcții. Modernizarea a oferit tehnici și materiale noi, cu o durabilitate mai mare în timp și cu o ornamentație mai plăcută ochiului. De aceea unele construcții din acea vreme au ajuns să dăinuie până în zilele noastre și să devină elemente de istorie vie, mândria patrimoniului național românesc, multe dintre acestea figurând pe lista obiectivelor protejate de UNESCO.

¹ E-mail: roca@relibris.net

2. ARHITECTURA EPOCII ȘTEFANIENE

Referindu-mă la acel mult discutat stil al *epocii ștefaniene*[1], impus de marele ctitor construcțiilor din perioada domniei sale, putem observa că acesta este un stil specific local, integrat cu subtilitate în arhitectura acelei epocii de medievalitate târzie. Cu toate că mă consider un novice în domeniul arhitecturii, aș îndrăzni să numesc arhitectura moldovenească din perioada de domnie a lui Ștefan cel Mare, „arhitectură ștefaniană”, în loc de „arhitectura epocii ștefaniene”. Aș face acest lucru nu numai pentru a aduce un omagiu marelui voievod, ci și pentru a sublinia importanța acestuia în istoria arhitecturii românești.

Pe parcursul timpului, creația arhitecturală a acelor locuri a fost insuficient de cunoscută marelui public consumator de istorie și de frumos. În ultimele două decenii, însă, s-a pus un accent mai mare pe prezentarea și integrarea acesteia în tezaurul mondial al monumentelor de valoare artistică unică. Această epocă dezvăluie celui care o cercetează, diferitele sale aspecte de o impresionantă valoare. Este o epocă de modernizare locală, de febrile căutări inovatoare, de integrare în tradiția și civilizația evului mediu, o epocă în care își fac apariția noi forme, trăsături stilistice și experiențe constructive nemaiîntâlnite până atunci pe acele meleaguri. Activitatea ctitoricească se afirmă cu precădere printr-un stil în care elementele arhitecturale de influență străină se îmbină cu tradiția autohtonă, rezultând creații de o estetică deosebită. Aceste elemente au menirea de a fi ligamente între aceasta și arhitectura bizantin-orientală sau cea occidentală, aducându-și aportul chiar și până în zilele noastre, la promovarea imaginii țării și integrarea acesteia în rândul țărilor civilizate cu bogată tradiție istorică.

Arhitectura epocii ștefaniene poate fi așezată la loc de cinste alături de alte realizări ale marelui domnitor precum: emanciparea statului moldovenesc, păstrarea independenței față de turci și câștigarea respectului conducătorilor altor state. Aceste fapte au creat o mai mare stabilitate politică, economică și au dus la dezvoltarea culturii, artelor și a înfloriri civilizației pe acele meleaguri. Nu este de mirare că însuși personalități de seamă ale acelor vremuri l-au admirat și i-au spus cuvinte de laudă, precum Papa Sixtus al IV-lea, care i-a dat titlul de: „*Atlet a lui Cristos*” [2]. Toate acestea au dus la obținerea unor legături puternice, atât cu vecinii cât și cu țări europene mai îndepărtate geografic, având ca rezultat încheierea a unor bune relații diplomatice, de prietenie sau chiar alianțe.

Abstract: Evenimentele desfășurate în cadrul „Anului omagial Ștefan cel Mare și Sfânt-2004”, dau respectul cuvenit împlinirii a unei jumătăți de mileniu de la trecerea în neființă a marelui voievod. După o domnie de 47 de ani, 2 luni și trei săptămâni, cel mai eminent conducător al Moldovei se stinge din viață la data de 2 iulie 1504. Acesta, pe lângă mărețele sale fapte războinice care au dus la consolidarea statului pe care îl conducea, a încurajat dezvoltarea culturii, a artelor, a arhitecturii, devenind ctitor a peste 44 de lăcașuri de cult, fiind întrecut doar de Neagoe Basarab (46), după cum ne informează cronicarul Grigore Ureche. A mai construit cetăți, fortificații de apărare, case domnești și a făcut importante donații unor lăcașe de cult din afara perimetrului național. A contribuit la emanciparea condițiilor de trai a supușilor săi, câștigând respectul și iubirea acestora. Cuvinte cheie: Ștefan cel Mare, Moldova, ctitor, arhitectură

[1] „*Epoca ștefaniană*”, după cum o numește în scrierile sale academicianul Răzvan Theodorescu

[2] **Bulei, I.**, *Scurtă istorie a românilor*, Editura Meronia, București, 1996, p.42

BIBLIOGRAFIE

BULEI, Ion, Scurtă istorie a românilor, Editura Meronia, București, 1996

CIOBANU, Radu, Mic dicționar de cultură religioasă, Editura Helicon, Timișoara, 1994

DRĂGUȚ Vasile, Dicționar enciclopedic de artă medievală românească, Ediția a II-a, Editura Vreamea, București, 2000

GEORGESCU, Vlad, Istoria românilor de la origini până în zilele noastre, Ediția a III-a, Editura Humanitas, București, 1992

LĂZĂRESCU, Dan, A., Imaginea poporului român în conștiința europeană, Vol III, Editura Cogito, Oradea, 1995

LECCA, Octav-George, Familii boierești române, Editura Libra, Muzeul literaturii române, București, f.a.

MANEA, Mihai, Mic dicționar de termeni istorici, Editura All Educational, București, 1999
MOISESCU Cristian, Arhitectura epocii lui Matei Basarab, Vol.I, Editura Meridiane, București, 2002

PĂCURARIU Mircea, Sfinții Daco-romani și români, Editura Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 1994

ȘARAMBEL, Nicolae, RADEȘ, Corneliu, The Illustrated History of the Romanians, Foreign Languages Press Group, Romania, f.a.

VINTILĂ, Horia, Dicționarul papilor, Editura Saeculum I.O., București, 1999

<http://www.rotravel.com/romania/monasteries>

<http://www.geocities.com/paintedchurches>

<http://www.lclark.edu/~klaus/Monasteries.htm>